

ՕՆՓԻՒՌ

ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ

Ինչ որ խմբագրութեան եւ Տնօրէնութեան կը վերաբերի պէտք է ուղղել առ ՊԵՏՐՈՍ ԲՈՐԹՈՒՔԱՆԵԱՆ, Պօլիս Մէրճանը Իմամ — Միւս Իսան, Թիւ 4 : — Մեզմար նամակ կամ ծրար կը մերժուի : Օրագիրն ամէն շաբթու հինգշաբթի օրերը կը հրատարակուի : Վեցամեայ շրջանին գինը 20 ղուրուշնոյ արծաթ Դէֆթը ԿԱՆՍԻԿ ՎՃարելի, ամէն Թիւէ կրնան ստորագրուիլ : — Դուրս երթալիք Օրագրաց ճամբու ծախքը առնողին վրայ է : — Ծանուցման տողը 4 ղուրուշ :

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԿԸՆԴՈՒՆՎԱԿՆ • Կ • ՊՕԼԻՍ Օրագրոյս գրասենեակը : — Թիֆլիզ Մէծարդոյ Աղէքսանդր աղա Երեցեան : — Զմիւռնիա Արշալուսոյ գրասենեակը : — Թէքիրտազ Պ • Թաթուր Ֆէսեան : — Կէյլէ, Օրթագիւղ, Դընձըար Պ • Խաչատուր Մանուէլեան : — Տրապիզոն Պ • Խաչատուր Էլմասեան : — Հալէպ, Յ • Ս • Քիւրքճեանօֆ :

ԱՐԳԱՅԻՆ

Մեզուն Սէթեան արժանապատիւ Յօհաննէս վարդապետին նկատմամբ մէկ քանի խօսք ընելուն համար Քաջանա յական ժողովը վարչութեան բողոքեց . սակայն կը զարմանանք որ այդ աղօթո՞ւ ժողովը չսեց արդեօք Խորիմեան հայրենասիրութեան կենդանի նախատակին անձին դէմ եղած անօրէնութիւններն ու դաւադրութիւնները, որ անոր համար ալ բողոքէր :

Հոս աղէկ մտածէլ պէտք է :

Ուրախութեամբ սրտի կը ծանուցանենք որ Գեր. Խորիմեան Մկրտիչ վարդապետը երկուշաբթի օրը ողջամբ Պօլիս հասաւ :

Կարին՝ որ բարձր Հայոց կեդրոնն է, անանկ ձախորդ դիրք մ'ունի այժմ, որ իրաւամբ պատիւ չբերէր թէ տեղւոյն Գեր. Առաջնորդին եւ թէ ազգային վարչութեան :

Եւդոկիոյ վիճակն ալ Ապրմոյ ազգայն

նոց վիճակէն չտարբերիր :

Մեզի հասած տեղեկութիւններուն նայելով՝ այս երկու երկրին ժողովրդոց ձախորդ դիրք պատճառը առաջնորդաց մեզի՝ անփոյթ եւ անժողովրդասէր կաջութիւնն է : Մեզի եկած տեղեկութիւնները պատուական Մասիս լրագրոյ 596 թուոյն մէջ ընդարձակ պատմութեամբ լրարւն՝ աւելորդ կը սեպենք Լոս ալ յիշելը . սակայն չենք գիտեր թէ ինչ պիտի ընէ ազգային վարչութիւնը : Եթէ նոյն տեղերու առաջնորդաց բռնած եպերեթի եւ ազգալիսա ընթացիցը վրայօք տեղեկութիւն ուզէ, արդեօք առաջնորդաց եւ անոր կամակից (եթէ կան) իշխաններուն առ Պատրիարքարանն ուղղած հաւաքաներովը դո՛հ պիտի ըլլայ, թէ ոչ իրին ստուգութիւնը արդարութեամբ քննելու համար պէտք եղած ազգու միջոցները ձեռք առնէ պիտի :

Այո՛, անողորբի է բռնութիւնը եւ մահաբեր իւր հարուածը, այլ առաւել դատապարտելի է իւր անունը եւ խոտելի :

Ուր որ բռնութիւնը անարգել կը դործէ, հոն արդարութիւնը կը լուէ, եւ

ճշմարտութիւնը լոկ հանդիսատես մ'է միայն . սակայն ժամանակը՝ որ անաշառ դատաւոր է եւ դատախազ միանգամայն անիրաւութեան , եւ տպաւորանարան անմեղ ամբաստանելոյն , վաղ կամ աւագան պիտի պարզէ իրաւանց դրօշը եւ յաղթանակէ բռնութեան ոյժոյն եւ վատթար անիրաւութեան . վասն զի ան յաղթելի է արդարութիւնը :

Ուրեմն թող լաւ համոզուին դաւառական ամեն առաջնորդներն ու իշխանները , որ պիտի դայ անշուշտ ժամանակ մը՝ յորում իրենց գործած բոլոր եղեռնութեանցն ու անօրէնութիւններուն համար տան :

Ամասիայէն եկած նամակ մը լուր կուտայ մեզ թէ , յիշեալ քաղաքին վարժարանները ձախարդ գիւրջի մը մէջ են :

Չենք գիտեր թէ տեղւոյն Գեր . Առաջնորդը ինչո՞ւ հոգ չտանիր վարժարանաց յառաջադիմութեանն ու բարեկարգութեանը , եւ թէ եթէ կարող չեն տանի փափուկ գործեր շարունակ յարատե ու բարեկարգ վիճակի մը մէջ պահելու . կամ եկեղեցական չըլլան , եւ կամ առաջնորդութեան հրաժարին . վասն զի ժողովուրդը անուս՝ քահանաները տգէտ վարժապետները անհոգ . եթէ առաջնորդներն ալ անհոգ ըլլան , ան ատեն ի՞նչ կը յուսոյ ազգը , եւ ի՞նչ զղացումով կը նայի անոնց վրայ :

Շատ գիւրջին է երեւակայել :

ՄԵՐ ԶՄԵԿԱՅԱԳԻ ԹԼԹԱԿԻՑՆ

Տրամաբանութիւնը խօսելէ առաջ խորհիլ կը սորվեցնէ : Աստահութեամբ խօսել այն բանին վրայ , զոր կարող ես հաստատել , իսկ լոկ հոն , ուր կարող չես փաստաբանել :

Զմէկածագի միւր արգոյ թղթակիցը

չեղած բան մը իբր իրողութիւն յառաջ բերելէ զատ՝ իբր տպացոյց իւր յառաջ բերածներուն , կը յանդգնի նաեւ . Վասն ի տիրողոսով մկրտելու անանկ պատուական անձինքներ՝ որոնց ճշմարիտ ազգասէր ըլլալուն վկայողներ խիստ բազմութիւն են :

Ի՞նչ կը կարծէ Պ . թղթակիցը . լրագիրները ժողովրդեան բերանը եւ անոնց իրաւանցը պաշտպան հանդիսացած տատենին , իր ստութեանն ու անիրաւութեանը գործիք կուզէ ընել . կը յիշեցընենք Պ . թղթակցին որ իր կամքը յառաջ վարելու համար մէկ երկու սքողեալ ճշմարտասէր լրագրատերներու դիմէ , որոնց նպատակն ու սկզբունքը շատ աղեկ կը յարմարի իրենին . բայց մենք այն տեսակներէն չենք , վասն զի չորարեկ հացով ապրիլը՝ չողորթեցնելով եւ ճշմարտութեան դէմ մեղանչելով վատակելէն աւելի նախամեծար կը դառնանք :

Ուստի ի՞ լուր աշխարհի զինքը խայտառակելու եւ իր անիրաւութիւնը դատաւարտելու համար՝ ահաւասիկ իր յետս կոչման նամակը բռն իր ստորագրութեամբ կը փութանք հրատարակելու , որ անգամ մ'ալ չյանդգնի չեղած բան մը իբր իրողութիւն յառաջ բերելու եւ յանիրաւս ալ պատուական անձանց անուններն հրապարակաւ արատելու :

« Մեծարգոյ տէր .

« Մեր նախընթաց նամակներով Զմէկածագի Տ . Խաչատուր քահանային համար յանիրաւս դատուեցաւ ըսած էինք ի լուր հասարակոյց . թէ եւ այս անգամ արգարապէս մանրամասն քննելով կը տեսնեմք որ յիշեալ քահանան այս յանցանքէն ունի տակաւին ուրիշ յանցանքներ ալ ունենալուն , քահանան յանցաւոր եւ քննիչները իրաւացի են . որով կը փութամ ծանուցանելու Ձերա-

Հանելով թողուց իյնալ իւր երկայն մազերը և յայտնել թէ ինքն իմ ազատիւն էր : Ա՛հ ինչպէս նկարագրեմ իմ սրտիս ցնծութիւնը . երբ իմ աչքերս յիշեցին այն կերպարանքը որ իմ կեանքս ազատած էր . . . մեկէն ուզեցի նստիլ, բայց չի կրցի . շփոթեցայ . . . չէի գիտեր ի՞նչ խօսիլ կամ ընել կուզէի . . . միայն թէ սիրտս կը նետէր . . . :

Կարեկցութեան շարժեցաւ իմ վրաս աղատիւն, և գրկելով զիս նստեցուց, յետոյ ինքն ալ քովս նստելով սկսաւ մխիթարել զիս . բայց ես որ եղած խառն ի խառն և ինձ համար անմեկնելի դիպուածներուն բացատրութիւն մը ունենալ կը փափաքէի չուզեցի ունայն խօսքերով ժամանակ վատնել և հարցուցի . « Իմ սիրելի բարերարս, թէ որ կը գլծաս իմ վրայ, կ'աղաչեմ ըսէ՛ ինձ, ո՞վ զիս բերաւ քու դռնուած քննատանիդ մէջ, և ի՞նչ պատճառաւ » :

— Այն զգացումը զոր իմ սիրտս ունեցաւ քու վրայ, կ'պարտաւորէ ինձ յայտնել թէ քաղաքապետն զիշեր ժամանակ չորս զինուորներով զքեզ հոս բերաւ, և անոր հետ կարճ տեսութիւն մը ընելէն յետոյ՝ զնաց, և երէկ երեկոյ երբ դառնալով իմացաւ քու և քահանային մէջ անցածը և տեսնելով քու կացութիւնը զքեզ հոս փոխադրեց » « և դուն » հարցուցի հանդարտութեամբ մը « դուն » :

— Ե՛ս . . . ա՛հ երբ տեսայ քու մարելը, նուաղելը, ալ չկրցայ դիմանալ, և այս առաւօտ կանուխ իմ եղբայրս քովս թողած հանդերձները հագնելով « մնաս բարեաւ » ըսի մենաստանին և քեզ գրտնել ածապարեցի » :

Այս անմեղ խօստովանութիւնը քիչ ներգործութիւնը սրտիս ուստի կամաց մը արդէն ուսիս վրայ նետած ձեռքը բռնելով սրտիս տարի և զինքը « քոյր » անուանեցի, և միանգամայն ուզեցի գիտնալ թէ ինչո՞ւ զիս գտնել ածապարած էր :

— Վասն զի պատասխանեց նա « չի

գտայ քեզմէ ի՞նչատ մէկը՝ որոյ վրայ չէ թէ միայն այսքան համակրութիւն ունենայի, և կարելի լիներ ինձ տեղեակ լինիլ մէկ բանի կրօնական խնդիրներու վրայ, որ ինձ տարակուսելի ճշմարտութիւններ կերեւան » :

« Սիրով կը պատասխանեմ քեզ » ըսի մեղմութեամբ, « ուստի ըսէ ինձ համարձակ ինչ որ ունիս ըսելիք » :

— Դնորհակալ եմ » կրկնեց նա « ուրեմն պատասխանէ ինձ, վանականի մը կամ որ և իցէ կրօնաւորի մը ներելի՞ է գործել այն ամէն յանցանքները՝ որոնք խստիւ արգիւրւած են աշխարհականներէն » :

Շատ լաւ . հասկցայ թէ ինչ ըսել կուզէր այս անմեղ . հրեշտակը, բայց ուզելով որ վանական կենաց վրայ կատարեալ տեղեկութիւն ստանամ, ըսի իրեն .

« Սիրելիս քու հարցմանցդ պատասխանելէս առաջ խնդրեմ յայտնէ՛ ինձ ի՞նչ իրողութիւնը քեզ այդ հարցումն ընել կուտան, եւ ան ալ ի՞նչու ինձ » :

— Քեզ կը հարցնեմ, վասն զի քեզ միայն տեսայ կեանքիս մէջ առաջին անգամ որ կրօնաւորի մը դէմ խօսեցար, իսկ այն իրողութիւնները որ ինձ այս հարցմանց կ'առաջնորդեն, արդարեւ չեմ գիտեր թէ ներելի՞ է ինձ յայտնել » պատասխանեց նա աչուրները գետին տնկելով .

« Ներելի . . . անշուշտ » պատասխանեցի սիրտս տրոփելով . . . :

— Ուրեմն մտիկ ըրէ՛ » ըսաւ նա, եւ սկսաւ այսպէս .

(Շարունակելէ)

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌԻՍՈՒՄԵԱՍԻՐԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՈՐ Ի Կ . ՊՕԼԻՍ

(Շարունակութիւն և վերջ : Տէս Բէ- 10)

Թող ներուի մեզ եթէ մեր նիւթ ին

սահմանէն վայրկեան մը հեռացանք և անոր շարունակութիւնը օտար խօսքերով ընդհատեցինք. վասն զի անոնք ներկայ տեսութեանս առարկայ եղող խորհրոյն հետ կապակցութիւն մը ունին այն յարաբերութեամբ որ անոր վրայ գրեւոր մասին մեր ունեցած գիտաւորութեան նկարագիրը պիտի ըլլան :

Վերոյիշեալ խումբը՝ որուն բաղկացնող անհատներուն ոգւոյն և նպատակին վրայ քիչ չատ խօսեցանք, ծայրայեղ հակակրօնութեամբ յատելութիւն մընա՞ծ է Ուսումնասիրաց ընկերութեան դէմ երկու տարբեր նպատակաւ կազմուած, ընկերութիւններ իրարու հետ բռնի միացնելու անխրաւ պահանջումնին՝ ի դործ չգործելուն պատճառաւ :

Ահա գլխաւորաբար ասկից յառաջացած է բոլոր թշնամութեանց և մէճերու ծագումը. թէև իրենց համախոհներէն մէկ բանի խառնալոյց անձինք զանոնք արծարծելու համար ամէն հնարք գործելէ չկատեցան բնութիւն և Զանքերնին ալ ապարդիւն չմնաց :

Ատենապետը՝ որ ընկերութեան անդամները կը ներկայացնէ և ըստ տեղոյն անոնց որոշմանց օրինաւոր գործադիրը կը համարուի. առանց թշնամիներու բերաւոր ճգանց առջև ընկրկելու իւր պարտականութիւնը կատարել կը փութայ, և չնրէր երբեք որ ընկերութեան սրբազան իրաւունքները այս կերպով բռնաբարուին այն դատ մը կոյր մարդիկներէն, որոնք ամեն բան անխնայ ընել կ'ստանային եթէ միայն իրենց կամաց զիջում մը չըլլուէր. ասոնց հետ էին նաև ընկերութեանս երեք խնամակալներն ալ :

Պ. Ատենապետը իրաւունք ունէր հարկաւ անոնց զիմադրելու, նախ որ իրենց խնդրածը օրինաւոր ուղափոխութեամբ չէր, այլ ստիպողական պահանջ :

* Այս բաժնիս կրնայ ստուգուիլ Զեփիւրի 8 եւ 9 երրորդ թիւերէն որոնք սոյն ընկերութեան վրայ յօդուած մը կը պարունակեն : Զանգուանիս նամակագրին :

Յումով մը որ բռնութեան ժանտ կերպարանքն առած էր իր վրայ. երկրորդ՝ յայտնի էր արդէն որ երկու ընկերութեանց այս տարաբեկ միութիւնը արդիւնք մը չարտադրելէն զատ անոնց մէջ պէտք եղած կանոնաւորութեան կշիռը պահել անկարելի պիտի ըլլար. վասն զի անոնց նպատակը և ընթացքը իրարմէ խիստ տարբեր էին, որով բնականաբար մեծամեծ անկարգութեանց և փաստներու տեղի պիտի արուէր :

Պ. Ատենապետի այս մասին բռնած զգուշաւոր ընթացքը յիշեալ վարդապետին բերնին մէջ միաստեղծութեան ձև մը կառնու և ամբողջ ընկերութիւն մը այդ սոսկալի անունով մկրտել կը համարձակի. ի զուր ապացոյց կը խորհրուի իրմէն վասն զի զրպարտութիւնը անդրդուելի է և յամառ ու . . . « կը միտէ միայն, այլ չկրնար լուսաւորել հասարակութեան կարծիքը » :

Իսկ Թուշնիի անանուն նամակագիրն՝ կը ծալէ անխղճաբար ճշմարտութեան մշտայալժ գրօշը կրօնաւորի մը առջև և զանի արդարացնելու կոյր եռանդով անոր զուրկածքին դառնութիւնը քիչ մը բարեխառնած արձագանք կուտայ և կըսէ « ատենապետը իր անկախաբար գործելու ընթացքով ընկերութեան միասպասական ձև մը տուած կըլլայ » և յիշեալ վարդապետին բաժնին ի ստուգութիւն հակառակորդներուն հրատարակած երկու նամակներն իբրև անդիմադրելի փաստեր յառաջ կը բերէ. սակայն չենք զիտել թէ այս եղանակաւ ուղղախօս ընթերցողաց առջև իրականութեան արժէք մը կրնան ընծայել այն ամբաստանութիւնները որոնք իրենց հաստատութեան դրօշ մը լոկ հակառակորդ մասին գրածներէն կառնուն և ուրիշ ապացոյցներ ունենալու բարեբաղդութեանէն զրկուած կը գտնուին : Ասկից զատ արդոյ նամակագիրը յիշեալ վարդապետին ընկերութեան հրաժարելու

* Տես Թուշնիկ թիւ 6 :

մասին այսպէսով հսկոյի խօսիլ, » երբ ընկերութեան մը մէջ իրեն յատուկ եղած հաւատարութեան առիճանը կը խանգարի, անմիաբանութիւններու անկարգութիւններ կը յաջորդեն. և օրինաց խանգարման նկատմամբ անվերջանալի վէճերու տեղի կը տրուի. . . այն ատեն ինքզինքը ճանցող խօսեմ անձի մը միակ պարտքն է նոյն ընկերութեան փոքր անկարգութեամբ իր հրաժարական ողջոյնը տալով սկզբունք դուրս ելել:

Մենք գիտնալով որ հասարակօրէն կրօնականութիւն է ինքնզինեցոյն սահմանէն դուրս ելլեն, բիւր անգամ հաւանականութիւն կ'ընեն որ փոքր բարիքէ մը աւելի չարիքներ գործեն (թէ և մասնաւոր բացառութիւններ ալ կը գտնուին). վարդապետի մը ընկերութենէն հրաժարելուն համար չենք սրտմտիր երբեք. սակայն արդոյ նամակագրին այն տարօրինակ խօսքերը կը ցաւիմք ըսելու որ նոյն արժանայարկ վարդապետին այս վարմունքին ոչ թէ արդարացումն այլ զառապարտութեան կնիք մը. սրտիցեան է թէ ընկերութեան մէջ անմիաբանութեան տեղի և անվերջանալի վէճերու տեղի պրտած էր, յիշեալ վարդապետը աւետարանի պաշտօնեայ ըլլալով կը սարսափաւորէր խաղաղութիւն բարոյղէ և իբրեւ ճշմարտասէր որ ճանչցոնէր հակառակող կողմին որ իրենց առհասարակ անիրաւ էր և ի վերջոյ յուզեալ միտքերը հանդարտեցնել: Նա աւանդեալ ոչ մէկը ընելէն զատ՝ կուտակեցութեան մը հակած ընկերութիւնը հրապարակաւ կ'անպատուէ որով թշուառութեանց արժարժեւուն տեղի կուտայ:

Ահա ցաւալի վէճերու երկրորդ կղզնաւորութիւն մը:

Սա ալ պէտք է նկատուի որ անհուն նամակագիրը իր յեղեղուկ երկու դուռածներուն որչափ որ ճշդիւ համապատասխանող գտնուելու ձգտում մը ունի, և անոնց մէջ պատմութեամբ իրողութիւնները անջրեղի կ'անուանէ. նոյնչափ

ալ ինքնին անզգայաբար անոնց հակառակ վկայութիւններ կուտայ. յիշեալ վարդապետին ամբաստանութեան նրկատմամբ իբր պայացոյց յառաջ բերած նամակներէն առաջինը սուսով կ'ստիպաներ յատնած է ընկերութեան ըստականութեան գործածութեան մասին և կսէ թէ « Մենք հաշտեցոյցալէն մէջ կը պետանայ որ ընկերութեան սրտի վարդապետն է և կ'ունենանք որ սրտի վարդապետին հասարակութեան ընդունած և անունին հաշտեցոյցալէն մէջ է անցած » այս խօսքերէն յայտնի կ'ելլայ որ ատենապետի վրայ անհաւատարմութեան կասկածներ կուզէ ցոյց տալ. իսկ անանուն նամակագիրը ասոնք անջրեղի կրնաւորէ. բայց զարմանալին սա է որ անոր հակառակը հաստատելիս կ'սկսի այս կերպով: » Աստուծոյ նախապէս ընկերութեան սրտապետը շեղանք խօսելով նոյն ընկերութեան սրտի համար շատ քրքին լեռնէն և շատ ալ աշխատեցաւ. միշտ անգամ էր բախէն սրտի ալ վարդապետ. բայց երբ անկատար ըլլաւ բոլորէն նոյն ընկերութեան սրտէն մը պրտի. . . կամ սրտիցէն բնական կարծելով փառաբանական անանցին ղինքը » ասոնք են այն հակառակութիւնները որոնք մեջ կը դահաւորի նամակագիր պարտքը, և սրով ոչ թէ միայն իր անջրեղի անուանածները ինքնօրէն, կը հեքըրին, այլ և իր պաշտպանած դատն ալ դէպ ի կորուստ կ'առաջնորդուի այն միջոցին՝ յորում ներքին ինքզու թեամբ ապահով յաղթութիւն մը կը յուսար:

Մէկ զի թողլով նոյն նամակին ամեն մէկ տողերը քննութեան առնելն, սա գլխաւոր կէտին վրայ ալ կուզենք դէպ փոքր անկարգութիւն մը ընել հասկնալու համար թէ սրտիցէն արդեօք Պ. աւետարանի անկախաբար ըրած գործերը, զոր քանի մը անգամ արդոյ նամակագիրը կը կրկնէ թէ ան առանց փաստի ստուեր մը ցուցունելու, մենք հետաքրքիր ոգով անկախաբար գործուած իրողութիւն մը գտնել ջանացինք. եթէ այս մասին մեր որոնումը արդիւնք մը ունեցաւ այն է միշտ

այն որ անանուն նամակագրին այս խօսքն ալ չեղաւ երբէք ստուգութեամբ մը պըտակուէր. սակայն պատշաճ սեպեցինք ընկերութեան խնամակալներէն չորրորդին արդոյ Պ. Յ. Մամիկոնեանի նամակ մը ուղղել և պէտք եղած տեղեկութիւնները անկից ստանալ, մեր ընդունած պատասխանը զմեզ մեր համադմանը մէջ զխօսին հաստատեց և ամեն բան պարզուեցաւ. կուզէինք թէ և ընդունած նամակնիս ամբողջ հոս գնել, բայց յօգուածն ու սահմանը չներերուն համար՝ միայն այս կէտին նկատմամբ կարեւոր եղած մասը կանոնաւ ամփոփու, որ երնայ ընթերցողաց միտքը բաւական լուսաւ պէտք է:

« — Նիստ Ս. Ո. Ը. 17 յունիս:

« Ա. քուէտրկութիւն եղաւ ատենապետի և ատենագիրի համար. ատենապետ ընտրուեցաւ Պ. Մ. Սախախանեան և ատենագիրը Երիշ մը »:
1862 — »

« Բ. Պ. ատենապետ առաջարկեց որ ընկերութեան քոլոր պիտոյքն հոգացուի. կանոնադրութիւնը և տոմսակները անպակն. կնիք մը փորագրուի՝ և այն. ատենց բոլորին ալ հաճութիւն տրուելով՝ ատենապետի յանձնուեցաւ որ պէտք եղածը անօրինէ. վերջերը մէկ քանի ժողովքներ ալ եղաւ, և որչափ որ անոնց ներկայ չկողի գտնուի, սակայն ինչ որ ժողովքը որոշեց հաճութեամբ նամակ գրեցի: »

Վերոյդեալ տողերէն աղէկ կիշտեն մեր օղջամիտ ընթերցողները թէ ընկերութեան գործոց և պիտոյից վերաբերեալ կարգադրութիւնները Պ. ատենապետի հոգաարութեան յանձնուած և անոր արամադրութեան ներքեւ գրուած էր. և արդոյ նամակագրին կարծածին պէս անկախ կերպով գործուած իրողութիւն մը բնաւ տեղի ունեցած չէ. ըստ որում եթէ նամակագիր պարոնը ասկեց անկախութիւն մը հետեցնել կը ջանայ, մեծա-

պէս կը սխալի, և պարզօրէն խօսելով անի կամակորութիւն մըն է. և այն ալ ի նպատակ յիշեալ վարդապետին, իսկ եթէ նոյն անանուն նամակագիրը ուրիշ անկախաբար եղած բան մը գիտէր որ անհնարին էր գիտնալ. աղէկ կընէր եթէ զայն մանրամասն իւր նամակին մէջ յիշելով ըլլար և իր ըսածները տարտամ ու անտոյգ վիճակով չներկայացնէր շատ մը և այլններով:

Թէպէտ կուզէինք յունիս 20 Գում գաբուի դուրսի դպրոցը տեղի ունեցած անդուր խայտառակութեան մը վրայ ալ խօսիլ, զոր մէկ քանի պարոններ հեղհուութեամբ քննել յանձնածողով կանուանեն. սակայն այդ յանձնաժողովը ատենապետի Մէնուայի միջոցաւ հրատարակած նամակին (որով զինքը օրինաւոր ճանչցնել կաշխատէր) ի պատասխան նոյն ըրողոցն 496 թուով ուրիշ նամակ մը կարգադրով, այդ խայտառակութեան վերայ մեր կողմէն խօսիլը անելորդ և տաղտկալի կը թուի մեզ. և նոյն նամակին մէկ մասը ի տեղեկութիւն ընթերցողաց հոս կ'օրինակեմք:

« Այս նիստիս վրայ իբրեւ ազգային անհատ մը խօսելու իրաւունքովնիս և այսչափ լաւ գիտնալովնիս որ Գումգաբուի դուրսի դպրոցը 20 յունիս հաւաքուած ժողովքը՝ ժողովքի կերպով քանք չունէր, վստահ քանի որ Ուսումնասիրաց ընկերութեան 30 կամ 60ի չափ անդամներէն միայն տասնի չափը ներկայ էր և քանի որ միացորդ ընկերաց տեղ Տաճարտեան անուն ընկերութեան մը անդամները (որոնք դեռ իրենց վեց տմեկայ հաշիւը չեն հրատարակած) մէկ զմէկ հրաւիրած և գողտնի նամակներով հոն հաւաքուած էին յատուկ գիտմամբ և գրեմամբ խաղաղօրէն անձնոց, ինչպէս կանոնաւոր ժողովք կրնայ ճանչցուիլ և ինչպէս անոր որոշմանքները ընդունելի կը ըլլայ: »

Ի վերջոյ նա ալ կը յարեմք թէ նոյն յանձնաժողովը երև տկայեալ ատենապետ-

տը թուշնիկի երկրորդ թուով հրատարակած նամակին մէջ իւր երրորդ նիւտին ներկայ գտնուող մէկ քանի ունեւորներէրո՝ կամ հարգանքով հրեշտերու անկարգ վարմունքը նկարագրած միջոցին՝ չենք գիտեր ինչու ուշադրութեան արժանի եղելութիւն մը իր յիշողութենէն կը վերցնէր և կը մոռնայ պատմելու թէ ինք նոյն գիշերը ընկերութեան բաժանորդագրութեան տոմակը (որուն համար կը հաւատտեն թէ քանի մը վայրկեան առաջ առած էր)՝ ի տեսիլ ամենեցուն տը մարդօրէն նետած և դրամն ալ պահանջելով ընդունած էր. ու կեղծ իբրեւ յանձնաժողովոյ ատենապետ նամակներ կը հրատարակէ, մինչդեռ ինք նոյն վայրկեանէն վերջը ոչ թէ միայն ապօրինաւոր յանձնաժողովոյ մը ատենապետ այլ սոսկ բաժանորդ մ'ալ չէր կրնար ճանչցուիլ, և հետեւեալ ընկերութեան պատուոյն դէմ այսպիսի նախատական շարժումներ մը ընելուն համար ամբողջ ընկերութիւնը իրեն դէմ դատախազ և վերջժինդիր կը կեցունէր:

(Միայեալ և Կեանքաւորութիւն):

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երկու շաբաթ առաջ ՎԵՐԱԳԱՅԸ ՀՍԻԱՏԻՍ անուն հայ գրով և տաճկերէն լեզուաւ քաղաքական լրագիր մը ըստ իր սու հրատարակուիլ խմբագրութեամբ արգոյ Պ. Յ. Մինասեանի:

Այս լրագրին նիւթերը պիտի ըլլան քաղաքական, պատմական և ազգային:

Այս լրագիրը շաբաթ օրերը պիտի ելլայ, երեքշաբթի և հինգշաբթի օրերն ալ մէյմէկ Բուղնամէ պիտի ունենայ:

Ստորագրութեան տեղն է Մեծ-Նոր խանի վերի յարկը թիւ 2 Մեղուի սենեակը:

Տարեկան գինն է 100 զուրուշ, վեց ամսեայ 60, եռամսեայ 30 զուրուշ:

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆՔ

Վիշնայի Միւթարեանց բաղմարդիւն վանքը հրատարակուած Եւրոպական հնգեաւանորեայ հմտալից եւ գրագիտական օրագրոյն գործակալութիւնը մեզի յանձնուած ըլլալով՝ կը ծանուցանենք արդոյ հասարակութեան որ յետ այսօրիկ մեր ցրուիչը պիտի ցրուէ յիշեալ ընտիր օրագիրն ալ, և թէ ստորագրուիլ ուզողները պէտք է մեր գրասենեակը գան:

Այս օրագրոյն սարեկան գինն է 10 ֆռանք:

Նաև կը ծանուցանենք արդոյ հասարակութեան որ յիշեալ վանքի տպարանէն ելած ուսումնական գրքերը կը դրուին նաև օրագրոյն գրասենեակին ալ:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈԹՅՈՒՆՔ

Ազգօգուտ գրքի մը կարեւորութիւն ունեցողները Պաշտօնը խան թիւ 4 սենեակը կը հրաւիրենք, ուր կը գտնուի Նէկտարինէ կոյս նահատակ անուն սքանչելի գիրքը, Հեղինակութեամբ մեծիմաստ Համբարձում աղա Ալաճաճեանի: Իսկ ազգամիտ գիրք վնասողները ամեն Հայ գրավաճառներուն քով կրնան գտնուիլ Պեթեղման երեսասարդաց եւ Պաշտօնի Բնութեան անուն անսքանչ գրքերը: Հեղինակութեամբ փոքրիմաստ Ա. Հայկունոյ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՄԻՆԱՍ Մ. ՀԱՅԿ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ
ԵՒ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ

Պ. ԲՈՐԹՈՒԲԱԼԵԱՆԻ

Կ. ՊՕԼԻՍ ԻՄԱՄ-ԱԱԼԻ ԽԱՆ